

Skog som beskyttelse mot naturfare

Skog kan tjene som vern mot naturfare, hvilket åpenbart må hensyntas. Arealene det snakkes om er i hovedsak markert på NVE sitt faresonekart, og gjelder anslagsvis 50 millioner m³ gran jf. Ldir og NVE sin rapport. Da tetthet og størrelse på trærne er avgjørende for skogens sikringsfunksjon, er det skog med stor stående kubikkmasse, ofte av gran, som også er plantet og stelt for å kunne drive skogbruk som har størst sikringsfunksjon.

Graden av beskyttelse (mot ulike former for naturfare) er derimot et åpent spørsmål., Det samme er hvilken skjøtsel som trengs hvor. De overordnede spørsmålene i diskusjonen om skogbruk og naturfare har vært hvem som har sektoransvaret for skog som ikke lenger tjener til skogbruksformål, hvorvidt man har hjemmel i skogbruksloven til disse begrensingene, og hvordan skogen best skal skjøttes der hvor sikringseffekten avhenger av en aktiv skjøtsel. Hvordan et økonomisk tap for grunneier skal erstattes, samt hvordan ansvar og risiko skal håndteres, har også vært fremtredene i diskusjonen.

De aller fleste arealene vil kreve aktiv skjøtsel. I det følgende avgrenser vi derfor mot de arealene som nærmest skal pålegges vern og hvor det ikke er ønskelig med skogbruksaktivitet. Disse tilfellene er etter vårt syn få, og bør besørages av NVE da det ikke finnes noe skogbruksformål der lenger. Vi avgrenser også notatet til ikke å omhandle de ulike sikringseffektene mot ulike naturfarer.

Kommunenes mulige ansvar

Det finnes kompetanse på hva som vil være den beste måten å skjøtte en konkret skog på for å optimalisere sikring mot naturfare. Hvorvidt denne befinner seg i kommuner som skal godkjenne søknader om hogst i vernskog (dersom naturfare skal hjemles der) er usikkert og vil variere. I det som er utredet så langt, er det heller ikke konkretisert hvilket ansvar en kommune tar på seg ved behandlingen av en slik søknad. Vi vet fra plan- og bygningsretten at huseiers forsikringsselskap med suksess har kommet med regresskrav mot kommuner som har tillatt oppføring av boliger i områder man har hatt – eller burde hatt - kunnskap om at er rasfarlige.

Hjemmel i skogbrukslovens § 12 om vernskog, erstatning og rådighetsbegrensinger

NORSKOGs syn er at det har vært en for forenklet diskusjon omkring hjemmelen til å rubrisere dette under skogbrukslovens § 12 om vernskog – en bestemmelse som aldri har vært brukt på denne måten. Når direktoratene som har utredet regulering, selv erkjenner at dette i mange tilfeller vil påføre skogeier et økonomisk tap som bør kompenseres, men ønsker å hjemle restriksjonene i skogbrukslovens paragraf om vernskog – som ikke gir rett til erstatning, finnes en logisk brist i resonnementet.

Vernskog hjemler kun erstatningsfrie rådighetsbegrensinger. Nedenforliggende utbyggingsarealer er i mange tilfeller på andre eiendommer enn de som har skogen med sikringsfunksjon, restriksjoner på hogst i skog for nye og eksisterende utbyggingsområder blir derfor å regne som en formuesoverføring fra skogeieren til grunneieren som har bygget ut eller skal bygge ut. Når dette ofte vil være tilfellet, tenker vi at det i seg selv kan avskjære mot å kalle det for rådighetsbegrensinger. Rådighetsbegrensinger kan påvirke drift, men ikke som

grunnlag for å nekte drift eller innføre begrensninger som gjør driften ulønnsom. Tvangsmessige avståelser til andre mottakere kan etter vårt syn ikke kalles rådighetsbegrensninger. Dette er vårt hovedargument.

Tilskudd og erstatning

NORSKOG har sett på L-dirs foreslåtte kompensasjon til skogeiere, som per dags dato er gjennom tilskudd til drift. Tilskudd er et ikke-rettigheitsbasert gode som er usikkert, og som man må anta kan forsvinne på et tidspunkt. Muligheten til å få nei på en søknad om tilskudd er til stede. Slik vi ser det kan derfor ikke tilskudd kompensere for bortfalte rettigheter. Forståelsen av at skogeier må kompenseres for bortfalte rettigheter som i realiteten tilfaller nedenforliggende tiltak som sikring, er bra, men løses ikke juridisk gjennom tilskudd. Spørsmålet omkring ansvar, når tilskudd er gitt, løses heller ikke.

Ansvarsfrihet etter best practice?

NORSKOG er glad for at L-dir nå har begynt å utforske ansvarsproblematikken. De har gitt signaler om at dersom det søkes og gis godkjenning til hogst etter såkalt best-practice, så skal man kunne forbli ansvarsfri dersom det oppstår en naturfare-hendelse i kjølvannet av driften. Det vi er redd for er at selv om man utøver en skjøtsel etter såkalt best-practice, har allikevel erstatningsretten og samfunnet generelt utviklet seg i en retning hvor noen skal ansvarliggjøres når noe går galt. Disse tilfellene blir intet unntak. Vi vet at skogbruksloven ikke har aktivitetsplikt. Fravær av aktivitet kan derfor ikke føre til ansvar. Dersom en skogsdrift derimot utløser et skred og det er tilstrekkelig årsakssammenheng, tror vi at man kan bli forsøkt ansvarliggjort, gjennom erstatningskrav og/eller søksmål.

Hva vi ikke ønsker, og hva vi trenger

Dersom man søker om hogst og får godkjenning tror vi verken kommunene eller tømmeromsetningsaktørene ønsker å ta ansvaret. Enden på den visen kan fort bli en passivisering av skogbruket, og et fravær av hogst som hele verdikjeden taper på og som ikke tjener skogens sikringfunksjon på lang sikt. Skogbruket er avhengig av å få på plass ordninger som gir aktiv og nødvendig tilpasset skjøtsel til de konkrete områdene, samtidig som de hensyntar skogeiers ulike økonomiske tap, og plasserer ansvar et annet sted enn hos skogeier, entreprenør, underentreprenør eller kommune. Sikring mot naturfare er et samfunnshensyn som staten på et overordnet plan bør besørge.

Med hilsen

Benthe E. Løvenskiold

Næringspolitisk sjef